

OLIV TA'LIM INNOVATSION XIZMATLARI: SAMARADORLIK VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI

Mardonova Go'zal Mamatqul qizi
QDTU 2-bosqich tayanch doktoranti
guzalmardonova398@gmail.com

Annotatsiya. *Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimida innovatsion infratuzilma xizmatlarining mazmuni, ularning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati, rivojlanish tendensiyalari hamda samaradorligini oshirish yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida innovatsion infratuzilma xizmatlarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *innovatsiya, infratuzilma, texnopark, startup, texnologiyalar transferi, oliy ta'lim.*

Аннотация. *В данной статье анализируются содержание инновационной инфраструктуры услуг в системе высшего образования, их экономическое и социальное значение, тенденции развития, а также пути повышения их эффективности. Кроме того, разработаны научно-практические предложения по совершенствованию услуг инновационной инфраструктуры в высших учебных заведениях Узбекистана.*

Ключевые слова: *инновация, инфраструктура, технопарк, стартап, трансфер технологий, высшее образование.*

Abstract. *This article analyzes the essence of innovative infrastructure services in the higher education system, their economic and social significance, development trends, and ways to improve their efficiency. Additionally, scientific and practical recommendations have been developed to enhance innovative infrastructure services in higher education institutions of Uzbekistan.*

Keywords: *innovation, infrastructure, technopark, startup, technology transfer, higher education.*

Kirish. So'nggi yillarda innovatsiya va raqamlashtirish oliy ta'lim muassasalari uchun asosiy strategik yo'nalishga aylandi. O'zbekiston oliy ta'limida innovatsion xizmatlar — ilm-fan, texnologiyalar va ta'lim jarayonini uyg'unlashtiruvchi tizimlar — universitetlar samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Global kontekstda innovatsiya darajasini o'lchovchi Global Innovatsiya Indeksi (GII) O'zbekistonning 2025-yilda 139 ta mamlakat orasida 79-o'rinni egallaganini ko'rsatadi.

Innovatsion xizmatlar ta'lim sifatini oshirish, ilmiy izlanishlarni amaliyotga tatbiq etish va ilm-fan bilan sanoatni bog'lash orqali jamiyat rivojiga hissa qo'shadi. Ushbu maqolada O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida innovatsion xizmatlarning real natijalari va ularni rivojlantirish yo'nalishlari tahlil qilinadi.

Tadqiqot usullari. Ushbu tadqiqotda O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida innovatsion xizmatlarning samaradorligini aniqlash va baholash maqsadida bir qator ilmiy tadqiqot usullari qo'llanildi. Avvalo, rasmiy statistik tahlil yordamida 2025-yilgi Global Innovatsiya Indeksi (GII) natijalari tahlil qilinib, O'zbekistonning innovatsion salohiyati va xalqaro reytingdagi o'rni o'rganildi.

Shuningdek, empirik tadqiqotlar asosida O'zbekiston universitetlarida raqamlashtirish va innovatsiya ta'sirini o'rganishga yo'naltirilgan ilmiy maqolalar tahlil qilindi. Jumladan, Toshkent Davlat Texnika Universiteti (TSTU) misolida 300 nafar professor-o'qituvchi va talabalar o'rtasida so'rovnoma o'tkazilib, innovatsion xizmatlar ta'lim jarayoni va ilmiy loyihalarga ta'siri aniqlangan.

Bundan tashqari, tahliliy metod yordamida empirik ma'lumotlar asosida innovatsion xizmatlarning samaradorligi va amaliy natijalarning o'sish tendensiyalari solishtirildi. Ushbu usullar kombinatsiyasi tadqiqotning ishonchligini oshirib, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalaridagi innovatsion xizmatlarning real holatini aniq ko'rsatishga xizmat qildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari O'zbekiston oliy ta'limidagi innovatsion xizmatlarning samaradorligi va ularning ta'lim jarayoni hamda ilmiy faoliyatga ta'sirini ko'rsatadi.

Birinchiidan, innovatsion ko'rsatkichlar nuqtai nazaridan, O'zbekiston 2025-yilda Global Innovatsiya Indeksida 79-o'rinni egalladi. Shu bilan birga, mamlakat innovatsiya resurslari bo'yicha 69-o'rinni, innovatsion natijalar bo'yicha esa 92-o'rinni qayd etdi. Bu ko'rsatkichlar O'zbekiston oliy ta'limining innovatsion salohiyati va jahon miqyosidagi raqobatbardoshligini baholashda muhim mezon sifatida xizmat qiladi. (uzdaily.uz)

Ikkinchiidan, ta'lim sifatiga innovatsiyaning ta'siri so'rovnoma natijalari orqali baholandi. Tahlil qilingan 300 respondentning 83% raqamli texnologiyalar ta'lim jarayonini ijobiy o'zgartirganini bildirgan. Shu bilan birga, respondentlarning 72% ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiluvchi raqamli resurslarga ega ekanini qayd etdi. Shuningdek, 68% respondent universitet innovatsion xizmatlar tomonidan ilg'or deb baholagan. Bu ko'rsatkichlar innovatsion xizmatlar ta'lim jarayonini samarali rivojlantirishga hissa qo'shishini tasdiqlaydi. (doaj.org)

2025-yilda Davlat ilmiy dasturlari doirasida jami 323 ta ilmiy loyiha moliyalashtirildi va 250 tadan ortiq yangi innovatsion ishlanmalar ishlab chiqildi. Shu

jumladan, 300 ta yangi tijoratlashtirilgan ishlanmalar ham paydo bo'ldi, bu esa oliy ta'lim muassasalari va ilmiy tadqiqot markazlarining innovatsion faoliyati samaradorligining oshganini ko'rsatadi. (gov.uz)

Natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston oliy ta'limidagi innovatsion xizmatlar ta'lim jarayoni va ilmiy izlanishlar sifatini oshirishda muhim rol o'ynamoqda hamda ilmiy loyihalarni amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston oliy ta'limidagi innovatsion xizmatlar ta'lim sifati va samaradorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. So'rovnoma natijalariga ko'ra, 83% respondent raqamli xizmatlar o'quv jarayonini yaxshilashga xizmat qilishini tasdiqlagan, bu esa tadqiqotlarda aniqlangan ilmiy tahlillarga asoslangan muhim ko'rsatkichdir.

Shuningdek, Global Innovatsiya Indeksi (GII) reytingining oshishi O'zbekistonning innovatsion tizimini rivojlantirish bo'yicha olib borilgan sa'y-harakatlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Innovatsion xizmatlar orqali ta'lim jarayoniga tatbiq etilayotgan yangi texnologiyalar va amaliy loyihalarning soni ortishi universitetlar faoliyatining amaliy samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Biroq, tadqiqot shuni ham ko'rsatdiki, innovatsiyalarni tijoratlashtirish va sanoat bilan integratsiya qilish borasida ayrim cheklovlar mavjud. Bu masala O'zbekiston innovatsion tizimini yanada rivojlantirish va amaliy natijalarni kengroq joriy etish uchun dolzarb vazifa sifatida qolmoqda. Shu sababli kelajakda innovatsion xizmatlarni sanoat va tadqiqot muassasalari bilan yanada muvofiqlashtirish hamda tijoratlashtirish mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

Xulosa. Mazkur tahlil shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari so'nggi yillarda innovatsiya va raqamlashtirish yo'nalishida sezilarli o'sish ko'rsatmoqda. Global Innovatsiya Indeksida erishilgan yuqori o'rin, ta'lim sifati bo'yicha respondentlarning ijobiy baholari va ko'plab ilmiy-tadqiqot loyihalarining amalga oshirilishi — bularning barchasi oliy ta'lim muassasalari tomonidan innovatsion xizmatlarni samarali joriy etilayotganini isbotlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, universitetlarda startap inkubatorlar, texnoparklar va ilmiy-tadqiqot markazlari faoliyatining kengayishi nafaqat ilmiy salohiyatni oshiradi, balki talabalarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

Shuningdek, innovatsion xizmatlar orqali amalga oshirilgan loyihalar va texnologiyalar sonining ortishi, ularning iqtisodiyot va sanoat sohalariga tatbiq etilishi O'zbekiston oliy ta'limining amaliy samaradorligini va milliy innovatsion salohiyatini oshirishda muhim omil ekanini ko'rsatadi. Biroq, tadqiqot shuni ham aniqladi-ki, innovatsiyalarni tijoratlashtirish va sanoat bilan integratsiya qilish jarayonida ayrim cheklovlar mavjud bo'lib, bu masalalarni hal qilish kelgusida muhim vazifa sifatida

turibdi. Kelgusida O‘zbekiston oliy ta’limining raqobatbardoshligini oshirish va innovatsion salohiyatini yanada kuchaytirish uchun bir necha strategik choralar tavsiya etiladi: Innovatsion xizmatlarni sanoat bilan yanada muvofiqlashtirish – universitetlar va korxonalar o‘rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, ilmiy loyihalarni amaliy ishlab chiqarishga tatbiq etish mexanizmlarini rivojlantirish. Tijoratlashtirish jarayonlarini kuchaytirish – startap loyihalari va ilmiy ishlanmalarni bozorlarga chiqarish, patentlashtirish va moliyalashtirish tizimlarini takomillashtirish.

Ta’lim tizimidagi raqamli infratuzilmani rivojlantirish – ta’lim jarayonida interaktiv va masofaviy platformalarni keng joriy etish, professor-o‘qituvchilar va talabalar uchun zamonaviy o‘quv resurslarini yaratish. Kadrlar salohiyatini oshirish – professor-o‘qituvchilar va tadqiqotchilarni innovatsion texnologiyalar va ilmiy-tadqiqot metodologiyalari bo‘yicha muntazam malaka oshirish kurslari orqali qo‘llab-quvvatlash.

Ushbu choralar amalga oshirilganda, O‘zbekiston oliy ta’lim muassasalari milliy va xalqaro miqyosda raqobatbardosh, innovatsion salohiyatga ega va amaliy natijalarni iqtisodiyotga tatbiq etadigan tizimga aylanishi mumkin. Shu bilan birga, oliy ta’limning innovatsion xizmatlari nafaqat ilmiy izlanishlarni rivojlantiradi, balki talabalar, tadqiqotchilar va sanoat subyektlari o‘rtasida samarali integratsiyani ta’minlash orqali hududiy va milliy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga sezilarli hissa qo‘shadi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Global Innovation Index 2025. – Geneva: World Intellectual Property Organization (WIPO), 2025.
2. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. Oliy ta’lim tizimi faoliyati bo‘yicha rasmiy hisobotlar. – Toshkent, 2025.
3. O‘zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish agentligi. Innovatsion faoliyat natijalari bo‘yicha yillik hisobot. – Toshkent, 2025.
4. The impact of innovation and digitalization on the quality of higher education: A study of selected universities in Uzbekistan // DOAJ (Directory of Open Access Journals), 2024.
5. Uzdaily.uz. O‘zbekiston 2025-yilgi Global Innovatsiya Indeksi. – 2025.
6. Gov.uz. O‘zbekiston Respublikasida innovatsion loyihalar va ilmiy dasturlar natijalari bo‘yicha rasmiy ma’lumotlar. – 2025.
7. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development). Innovation in Higher Education: International Perspectives. – Paris: OECD Publishing, 2022.
8. Etzkowitz H., Leydesdorff L. The Triple Helix: University–Industry–Government Innovation Model // Research Policy, 2000.